

Univerzita Palackého
v Olomouci

Genius loci...

Tisková zpráva

Špičková věda a pokročilé technologie z Univerzity Palackého zachrání unikátní umělecké památky

Olomouc (9. dubna 2018) – Se zcela jedinečným způsobem výzkumu a ochrany kulturního a uměleckého dědictví přicházejí vědci z Univerzity Palackého v Olomouci. Díky projektu Arteca, který propojí historiky umění, chemiky a fyziky, budou vědci schopni pomoci při analýze a záchraně uměleckých děl.

Projekt Arteca, jehož partnery jsou Národní památkový ústav ČR a Muzeum umění Olomouc, spojuje do jednoho výzkumného týmu odborníky věnující se teoriím ochrany památek na Katedře dějin umění FF UP s odborníky z fyzikálně-chemického výzkumu v Regionálním centru pokročilých technologií a materiálů (RCPTM) Přírodovědecké fakulty UP. Při ochraně a restaurování památek mají objevit nové vědecké metody a postupy, které by poté mohly sloužit v praxi.

Díky Artece vznikne na UP třicetičlenný výzkumný tým. „*Vývoj nových metod a technik důležitých při bádání ve sféře kulturního a uměleckého dědictví zažívá na evropské úrovni velký rozvoj, jenž musíme zachytit rovněž v České republice,*“ uvedla Jana Michalčáková z katedry dějin umění, která výzkumný tým vede. Arteca přitom nebude mít pouze vědecko-výzkumný potenciál, ale výsledky budou uplatnitelné v praxi. Využívat je budou nejen firmy a instituce úzce specializované na ochranu památek, ale i jiné obory, například stavebnictví.

Projekt Arteca postaví na pevnější bázi několikaletou spolupráci mezi přírodovědci z RCPTM a historiky umění, která se doposud rozvíjela spíše v relativně malých izolovaných úkolech. „*Naším úkolem jsou analýzy materiálů z historických děl, které je historikům umění pomohou zasadit do určitého kontextu. Dodají jim potřebné informace o díle samém nebo poznatky významné pro jeho restaurování či rekonstrukci. Existuje řada fyzikálně-chemických metod, které lze pro průzkum těchto děl použít,*“ uvedl Karel Lemr z RCPTM. Protože se jedná o díla historicky cenná, je podle něj nutné provádět analýzy tak, aby nedošlo k poškození památky. Kromě vhodné aplikace existujících metod budou analytičtí chemici a optici vyvíjet rovněž zcela nové postupy. Chtějí kupříkladu uplatnit multimodální zobrazování vzorků, které dosud používali spíše u biologických materiálů.

„*Budeme vyvíjet metody, které spojí více analytických technik dohromady a umožní nám získat komplexnější informace o vzorku,*“ dodal chemik Karel Lemr. Projekt Arteca, díky kterému odborníci z RCPTM pořídí i speciální hmotnostní spektrometr určený zejména pro analýzu pevných vzorků, by podle něj mohl být i platformou pro zavedení nového výzkumného směru na Univerzitě Palackého.

„*Optici z RCPTM využijí pro analýzu uměleckých děl techniky analýzy barev a moderní spektroskopické metody dosud využívané zejména v oblasti kvantové a nelineární optiky. Stejně jako chemici očekávají, že se při vývoji nových postupů naučí mnoho nového,*“ uvedl vědecký ředitel RCPTM Ondřej Haderka.

Historici umění tak budou mít díky novým přírodovědným výzkumným postupům možnost seznámit se hlouběji se zkoumanými díly. Podle Jany Michalčákové se již nebudou dívat jen na jejich obsahovou stránku, ale začne je více zajímat i stránka materiální. Budou objasňovat například to, z jakého materiálu je dané dílo složeno, jaké barvy měl tvůrce k dispozici i odkud pocházely pigmenty, ze kterých je vytvořil. „Všechny tyto informace spolu s využitím nejmodernější technologie a techniky nám poodhalí tehdejší umělecké technické postupy. Díky novým poznatkům zlepšíme péči o naše památky i umělecká díla,“ dodala Jana Michalčáková.

Aktivita nového vědeckého týmu Artecy se promítnou i do vysokoškolské praxe. Změny v profilaci katedry dějin umění už avizuje i její vedoucí Jana Zapletalová. „V nejbližší době rozšíříme výuku o předměty, které studenti dějin umění budou uvádět do nových možností aplikací přírodních věd a výzkumů na umělecko-historický výzkum. Každoročně k nám přijíždějí zahraniční experti a jejich výzkumné aktivity jsou rozšířeny i o přednášky pro naše studenty. Od loňského roku připravujeme i nový doktorský studijní program Technologie pro umění, který bude zahájen v akademickém roce 2021/2022. Cílem tohoto programu bude příprava generace multidisciplinárně zaměřených excelentních historiků umění s přesahem do oblasti přírodních věd,“ vypočetla Jana Zapletalová.

„Propojení několika oborů a pracovišť přinese zcela nový pohled na ochranu památek. V České republice jde o vůbec první takto pojatý projekt, kdy má vysoce pokročilá chemicko-fyzikální analýza pomoci v porozumění umění. Projekt byl na UP připravován několik let. Jsme velmi rádi, že právě Arteca byla letos vybrána coby jeden z projektů podporovaných z Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání. Získali jsme pro ni 60 milionů korun, což považujeme za doklad prestiže celé aktivity,“ řekla Dana Bilíková, proděkanka Filozofické fakulty UP. Podle ní je projekt unikátním příkladem propojení humanitních a přírodovědných oborů.

Projekt je podpořen z Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání – Předaplikační výzkum pro ITI (Integrated Territorial Investment), jehož cílem je přispět k rozvoji Olomoucké aglomerace.

Kontaktní osoba:

Dott. Jana Michalčáková, Ph.D. et Ph.D. | Katedra dějin umění
Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
E: jana.michalcakova@upol.cz | T: 585 633 448

Prof. Karel Lemr, Ph.D. | Katedra analytické chemie
Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
E: karel.lemr@upol.cz | T: 585 634 415